

Lublin, 15 września 2019 r.

dr hab. Sławomir Patyra, prof. nadzw.
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

Recenzja rozprawy doktorskiej
Pana Mateusza Chrzanowskiego
pt. *Kompetencje ustawodawcze Senatu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z*
dnia 2 kwietnia 1997 r., Lublin 2019, ss. 296
przygotowanej pod kierunkiem naukowym dra hab. Wojciecha Orłowskiego, prof.
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Wybór tematu rozprawy, tezy i metodologia

Trafność wyboru tematu recenzowanej rozprawy nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości. Dyskusja nad zasadnością istnienia Senatu w polskim porządku ustrojowym toczy się - abstrahując od doświadczeń Drugiej Rzeczypospolitej – od pierwszych lat po jego restytucji w wyniku porozumień „Okrągłego Stołu”. U zarania przekształceń ustrojowych końca lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia wystarczającym argumentem za przywróceniem dwuizbowości było z jednej strony nawiązanie do chlubnej tradycji okresu międzywojnia, z drugiej zaś uczynienie z Senatu swoistego „przyczółka demokracji” po ponad czterdziestoletnim okresie kwestionowania jej aksjologii. Warto w tym miejscu przypomnieć – choć dzisiaj zakrawa to już na truizm - że w okresie od czerwca 1989 r. do grudnia 1990 r. Senat był jedynym organem reformującej się Rzeczypospolitej, pochodzącym z w pełni demokratycznych wyborów. Po wyborach prezydenckich roku 1990, a szczególnie po wolnych i demokratycznych wyborach do Sejmu w 1991 r. ów niekwestionowany atrybut drugiej izby stracił na znaczeniu. Zdarzenia te zainicjowały dyskusję nad dalszym sensem funkcjonowania Senatu, która – z mniejszym lub większym natężeniem – toczy się do dzisiaj, zarówno w kręgu decydentów politycznych, jak i w środowisku eksperckim, z tą wszakże różnicą, iż w drugim z wymienionych nie ogranicza się ona do „zerojedynkowych” konkluzji w postaci : „znieść Senat czy go zostawić?”, ale zdecydowanie częściej ogniskuje się wokół problemu modernizacji polskiego bikameralizmu.

Problematyka podjęta w dysertacji Pana Mateusza Chrzanowskiego znakomicie wpisuje się w ów dyskurs naukowy. Poprzez analizę problematyki miejsca i roli Senatu w procesie ustawodawczym, Autor dochodzi bowiem do konkluzji bardziej ogólnych, dotyczących znaczenia Senatu w systemie rządów oraz pożądaných i możliwych zmian jego pozycji ustrojowej, w szczególności w obszarze legislacji. Jednocześnie, już na wstępie recenzji pragnę podkreślić, że dysertacja ta wyróżnia się na korzyść względem poprzednich opracowań tego typu, poświęconych tej instytucji. Autor położył w niej bowiem wyraźne akcenty na zagadnieniach, które w dotychczasowych opracowaniach na temat drugiej izby były zaledwie sygnalizowane niejako „przy okazji” innych kwestii. Dotyczy to przede wszystkim opracowanych przez Doktoranta - w formule odrębnych rozdziałów - kwestii fundamentalnych dla określenia pozycji Senatu w bikameralnej strukturze polskiego parlamentu, mianowicie problematyki poprawek do ustawy oraz współpracy z innymi organami państwa w ramach tzw. procedur unijnych. Wyodrębnienie tych szczegółowych zagadnień i tak obszerne ich potraktowanie w recenzowanej pracy przesądza o wręcz nowatorskim charakterze dysertacji Pana Mateusza Chrzanowskiego, stanowiąc jednocześnie niekwestionowaną wartość dodaną w obszarze badań dotyczących parlamentaryzmu.

Jako główny cel pracy Autor wskazał analizę i ocenę zagadnień związanych z faktycznymi zmianami pozycji ustrojowej Senatu, wynikającymi z akcesji Polski do Unii Europejskiej (s. 4). Cel ów realizuje z sukcesem, niemniej jednak wnikliwa lektura treści dysertacji prowadzi do wniosku, iż Doktorant nie trzyma się ściśle wskazanej wyżej problematyki, ale w istocie bada wpływ Senatu na legislację w o wiele szerszym zakresie, co referowanym zagadnieniom nadaje kompleksowy charakter, znacznie podnosząc wartość poczynionych ustaleń i wynikających z nich wniosków. O szerokim zapatrywaniu Autora na kwestie związane z partycypacją drugiej izby w procesie ustawodawczym świadczą również sformułowane przez Doktoranta tezy rozprawy. Za główną uznaje Autor, cyt. „wykazanie, że aktualnie obowiązująca Konstytucja w sposób niepełny określa udział Senatu w procesie notyfikacji przepisów prawnych, co w istotny sposób wpływa na kompetencje związane z rozpatrywaniem ustaw” (s. 5). Niemniej jednak za równie ważną uznać należy także tę, stanowiącą o swoistym „niedoszacowaniu” konstytucyjnym roli i rangi Senatu w procesie ustawodawczym, m. in. w zakresie tak newralgicznym, jak wnoszenie poprawek do ustaw uchwalanych przez Sejm, nie tylko w kontekście jego udziału w procedurze notyfikacyjnej (s. 6 i 7). Zarówno sposób sformułowania celów badawczych, jak i stopień ich realizacji w toku prowadzonych badań oceniam pozytywnie. Na pozytywną ocenę zasługuje również poziom

poprawności hipotez i tez pracy oraz ich dalsza weryfikacja na łamach recenzowanej dysertacji.

Zasadniczych zastrzeżeń nie budzi także metodologia pracy. Realizując założone cele badawcze, Doktorant posłużył się kilkoma metodami badawczymi, wśród których za wiodącą uznać należy metodę prawną – dogmatyczną. Autor swobodnie posługuje się również metodą komparatystyczną oraz metodą historyczną, przy czym w odniesieniu do drugiej z wymienionych warto podkreślić, iż Doktorant używa jej oszczędnie i racjonalnie, niejako wbrew obowiązującym obecnie trendom, które nierzadko nadają całym dysertacjom – z założenia prawniczym – przesadnie retrospektywny charakter.

Struktura rozprawy i jej zakres przedmiotowy

Recenzowana praca składa się z czterech rozdziałów, opatrzonych Wstępem i Zakończeniem. Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający i obejmuje analizę ewolucji pozycji ustrojowej Senatu, poczynając od ustaleń „okrągłostołowych”, a skończywszy na genezie rozstrzygnięć dotyczących Senatu w obecnej Konstytucji, rekonstruowanej skrupulatnie przez Doktoranta w oparciu o przebieg prac Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego. Znaczący fragment tego rozdziału dotyczy miejsca i roli w procesie legislacyjnym drugich izb parlamentu w wybranych państwach Unii Europejskiej. Jak trafnie uzasadnił to Autor, ów zabieg komparatystyczny pozwolił na ukazanie specyfiki, czy wręcz unikatowego charakteru polskich rozwiązań ustrojowych w tym zakresie (s. 6). Rozdział drugi dysertacji obejmuje zagadnienia najbardziej ściśle związane z jej tematyką, ujętą w tytule opracowania. Autor analizuje w nim szczegółowo kompetencje Senatu w procesie ustawodawczym, zarówno w aspekcie *stricte* normatywnym, jak również w odniesieniu do – nierzadko rozbieżnych – poglądów doktryny. Swego rodzaju apogeum owych rozważań stanowi rozdział trzeci dysertacji, w całości poświęcony kluczowej, z punktu widzenia tematu i tez rozprawy, problematyce senackich poprawek do ustawy. Doktorant koncentruje się w nim na istocie poprawki oraz sposobie jej pojmowania, konfrontując poglądy nauki prawa konstytucyjnego z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, względem którego podejmuje interesującą próbę ustalenia zakresu „trwałości” linii orzeczniczej, ewentualnie przejawów jej modyfikacji i ewolucji. Uwzględniając główną tezę pracy, sformułowaną przez Doktoranta, równie istotny dla finalnego efektu badań jest rozdział czwarty, w którym Autor skupia się na problematyce oddziaływania tzw. funkcji „europejskiej” parlamentu na zakres uczestnictwa Senatu w

procedurze legislacyjnej. Centrum uwagi Doktoranta stanowią w tym względzie problemy związane z notyfikacją przepisów prawnych, analizowane przez pryzmat wpływu drugiej izby na jakość tej procedury. Rozprawę doktorską Pana Mateusza Chrzanowskiego wieńczy Zakończenie, które - oprócz rekapitulacji dotychczasowych ustaleń - zawiera również postulaty *de lege ferenda*, odnoszące się do sfery możliwości wzmocnienia pozycji Senatu w procesie ustawodawczym. Każdy rozdział dysertacji inicjuje wprowadzenie, a kończą uwagi podsumowujące, co biorąc pod uwagę wielowątkowość prezentowanej problematyki, porządkuje przekaz i ułatwia jego percepcję.

Przedstawiona powyżej struktura pracy nie budzi zastrzeżeń. Wręcz przeciwnie, dowodzi kompetencji Autora do ujęcia w stosunkowo zwartej systematyce wszystkich istotnych problemów, determinowanych tematyką i celem rozprawy.

Uwagi merytoryczne

Rozdział pierwszy rozprawy składa się z dwóch odrębnych części. W pierwszej, poświęconej genezie i ewolucji pozycji ustrojowej Senatu po 1989 r., Autor analizuje polityczne i prawne okoliczności restytucji Senatu w 1989 r., przechodząc następnie do ustaleń dotyczących statusu tej izby na gruncie postanowień Małej Konstytucji z 1992 r., a w dalszej kolejności do referowania dylematów towarzyszących kształtowaniu pozycji Senatu w pracach Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego. Choć ów fragment z istoty ma charakter *stricte* historyczny, to jednak nie sprowadza się li tylko do opisu kolejnych etapów rozwoju drugiej izby, ale zawiera także pewne analizy i wnioski Autora. Różni się zatem od większości tego typu fragmentów rozpraw doktorskich, najczęściej konstruowanych wyłącznie przy użyciu metody deskryptywnej. Różnicę tę postrzegam jako atut recenzowanej pracy. W kontekście jej tematu, za szczególnie ważną uznać należy konstatację Doktoranta, iż poza oczywistą potrzebą utworzenia Senatu jako swoistej demokratycznej przeciwwagi dla niedemokratycznie wybieranego Sejmu, równie istotnym motywem jego restytucji w 1989 r. było zwiększenie zakresu wpływu demokratycznej opozycji na proces prawotwórczy (s. 10 – 11). Jednocześnie, jak trafnie wskazuje Autor, perspektywa zwycięstwa sił demokratycznych w wyborach do drugiej izby zdeterminowała przyjęty wówczas model dwuizbowości, niejako z góry skazując Senat na rolę izby słabszej, w szczególności w obliczu wciąż obowiązującej zasady jednolitości władzy państwowej, przyjmującej zwierzchnictwo Sejmu względem wszystkich pozostałych organów (s. 14). W tym kontekście, Doktorant stawia następnie tezę, iż Mała Konstytucja z 1992 r. zapoczątkowała proces kształtowania, cyt. „symetrycznej

pozycji ustrojowej Sejmu i Senatu” (s. 15). Ów pogląd można uznać za trafny jedynie z formalnego punktu widzenia. Rzeczywiście, przyjęcie zasady podziału władzy i uznanie zarówno Sejmu jak i Senatu za organy władzy ustawodawczej (art. 1 ustawy konstytucyjnej z 17 października 1992 r.) mogłoby sugerować zapoczątkowanie procesu niwelowania dotychczasowych dysproporcji pomiędzy izbami. Należy jednak pamiętać, że w odniesieniu do szczegółowych kompetencji obu izb, nowa regulacja ustrojowa utrzymała monopol Sejmu w sferze realizowania funkcji kontrolnej oraz zdecydowaną przewagę w zakresie prawodawstwa. W tym kontekście, twierdzenie Autora o kształtowaniu się symetrii pomiędzy izbami jawi się jako co najmniej dyskusyjne. Odnosząc się do przebiegu prac nad Konstytucją z 1997 r. Doktorant bardzo dobrze uwypuklił różnorodność propozycji dotyczących przyszłego miejsca i roli Senatu w ustroju Rzeczypospolitej (s. 20 – 22), trafnie wskazując, że w istocie żadna ze zgłoszonych wówczas propozycji nie postulowała wprowadzenia modelu dwuizbowości równorzędnej. W tym fragmencie dysertacji, Autor wyraźnie zaakcentował również fakt istnienia fundamentalnej wręcz kontrowersji, towarzyszącej pracom Komisji Konstytucyjnej, a odnoszącej się do kwestii zasadności zachowania w przyszłym ustroju dwuizbowego parlamentu. *Nota bene*, ów spór o „być albo nie być” Senatu w dużej mierze przesądził o ostatecznej formule usytuowania tej izby w obecnym porządku ustrojowym, co Autor podsumował znamienym stwierdzeniem o kolejnym zaprzepaszczeniu okazji do unowocześnienia i wzmocnienia Senatu (s. 23). Drugą część rozdziału Doktorant poświęcił zagadnieniom natury komparatystycznej, w szczególności analizie regulacji kształtujących udział drugich izb parlamentu w procesie ustawodawczym w wybranych państwach Unii Europejskiej. Rozważania ujęte w tym szczególnie obszernym fragmencie dysertacji (blisko 30 stron), przedstawił w sposób spójny i uporządkowany, jako zasadnicze kryterium prowadzonej narracji przyjmując podział omawianych rozwiązań ustrojowych ze względu na ograniczony (s. 29 i n.) bądź zwiększony (s. 33 i n.) wpływ izby drugiej na ustawodawstwo. Zarówno przyjęte kryterium doboru państw, jak również konkretne egzemplifikacje ustrojów, wykorzystanych przez Autora dla prowadzonych analiz, zasługują na pozytywną ocenę. Równie pozytywnie jawi się ten fragment rozprawy z punktu widzenia precyzji prowadzonych rozważań, solidnie zakotwiczonych w literaturze naukowej, w tym także oryginalnej. Nieco zaskakująco brzmią jedynie niektóre konkluzje Doktoranta, np. twierdzenie, że, cyt. „faktyczna rola naszej drugiej izby jest bardziej znacząca niż w tych modelach, które tradycyjnie uważa się za model dwuizbowości symetrycznej” (s. 39 – 40), powtórzona następnie w odniesieniu do uprawnień dotyczących procedury budżetowej (s. 44 – 45). Przede wszystkim, powodują one pewien dysonans poznawczy względem poprzednich

ustaleń Autora, konsekwentnie akcentujących ograniczenie roli Senatu w ramach przyjętego w polskim ustroju modelu dwuizbowości. W ślad za stanowiskiem Doktoranta można co prawda przyjąć, iż w zakresie dotyczącym zgłaszania poprawek możliwości Senatu rzeczywiście wykraczają poza sferę analogicznego uprawnienia niektórych spośród omawianych przezeń drugich izb parlamentów. Jednak w ujęciu generalnym nie sposób jest zgodzić się z twierdzeniem, że zarówno formalny, jak i faktyczny wpływ polskiego Senatu na ostateczny kształt ustawy jest większy, niż ma to miejsce w Bundesracie, Senacie V Republiki Francuskiej, nie mówiąc już o włoskim modelu *bicameralismo perfetto*. Jakichkolwiek wątpliwości nie budzi natomiast podsumowanie tego rozdziału, będące rzetelnym *resumé* przeprowadzonych badań i podjętych ustaleń, w szczególności odnoszących się do okresu przekształceń ustrojowych, w którym - jak wynika z ustaleń Autora - Senat okazał się być organem najmniej „przekształcalnym”. Konkluzje zawarte w tym fragmencie rozprawy niewątpliwie stanowią nie tylko dobry punkt wyjścia do dalszych analiz natury *stricte* dogmatycznej, ale są również doniosłe badawczo z punktu widzenia celu pracy i weryfikacji jej hipotez.

W rozdziale drugim - w mojej ocenie kluczowym z punktu widzenia przedmiotu rozprawy - na pozytywną ocenę zasługują dwa elementy. Po pierwsze, wyostrzona percepcja Autora na uchybienia natury konstytucyjnej, dotyczące mechanizmów realizacji przez Senat funkcji ustawodawczej. Po drugie, bardzo dobra analiza praktyki parlamentarnej, przeprowadzona nie tylko w wymiarze statystycznym, ale również kazuistycznym. Wskazane atuty rozprawy świadczą o znakomitej, dogłębnej znajomości tematu, sytuując Autora w ścisłym gronie specjalistów z zakresu prawa parlamentarnego, specjalizujących się w problematyce pozycji ustrojowej Senatu, a w szczególności partycypacji drugiej izby w procesie ustawodawczym. Wysokich kompetencji Doktoranta w tym obszarze badawczym dowodzą m. in. jego rozważania na temat wątpliwości, dotyczących niezgodności z art. 112 w związku z art. 124 Konstytucji konstrukcji, przyjętej w art. 60 Regulaminu Senatu (s. 68 i n.), a także uwagi na temat specyficznego zróżnicowania procedury rozstrzygnięcia kwestii poprawek do ustawy w toku prac senackich komisji (s. 72 - 73). W drugim z wymienionych przypadków, podniesiona przez Doktoranta kwestia dywersyfikacji wniosków mniejszości komisji oraz wniosków mniejszości senatorów w zasadzie nie była dotąd dostrzegana przez doktrynę, a przecież - jak dowodzą rozważania prowadzone przez Autora - wywołuje ona daleko idące konsekwencje dla całego postępowania legislacyjnego w Senacie, zwłaszcza w sferze respektowania praw opozycji i demokratyzmu procesu prawotwórczego. Interesująco i trafnie konstatuje Doktorant kwestię uzasadnień do uchwał Senatu, również w zasadzie nieobecną w

dotychczasowej literaturze przedmiotu (s. 78 – 80). W tym względzie, na pełną akceptację zasługuje krytyczny pogląd Doktoranta na temat braku w Regulaminie Sejmu przepisu, obligującego komisje do rozpatrzenia uchwały Senatu proponującej odrzucenie ustawy. W pełni zgadzam się również ze stanowiskiem Autora, dotyczącym potrzeby ujednoczenia formuły rekomendowania przez komisje sejmowe poprawek Senatu i procedury ich rozpatrywania przez Izbę (s. 80). Pod kątem tematyki rozprawy, szczególnie interesująco przedstawia się fragment rozważań, poświęconych inicjatywie ustawodawczej Senatu (s. 106 – 140). Co prawda - niejako wbrew logice samego postępowania ustawodawczego - Autor usytuował rozważania poświęcone tej kwestii dopiero w końcowej części rozdziału, niemniej jednak jakość przeprowadzonych przezeń analiz łagodzi ów mankament układu pracy. Doktorant przeprowadził udaną i szczegółową analizę tzw. postępowania przedlegislacyjnego, podkreślając przy tym jego specyfikę, wynikającą zarówno z usytuowania Senatu w strukturze parlamentu, jak również z jego relacji z innymi organami państwa. Przekonująco prezentują się także wywody Autora poświęcone kwestii dorobku Senatu w zakresie dotyczącym wykonywania wyroków Trybunału Konstytucyjnego oraz w ramach drugiej - jak określa to Doktorant – „specjalizacji” Senatu, dotyczącej wykonywania inicjatywy ustawodawczej na kanwie rozpatrywania petycji. Pomimo ogólnej, pozytywnej oceny treści zawartych w rozdziale drugim dysertacji, można w nim zauważyć również pewne mankamenty. Zaliczam do nich przede wszystkim brak rozwinięcia interesującego skądinąd wątku możliwej i występującej w praktyce kooperacji Senatu i Rady Ministrów w procesie ustawodawczym, w szczególności w odniesieniu do rozpatrywania przez drugą izbę ustaw, uchwalonych przez Sejm na podstawie projektów rządowych (s. 77). Pewien niedosyt wywołuje również brak konkluzji dotyczących efektywności legislacyjnej senackich inicjatyw, w szczególności w zestawieniu z pozostałymi podmiotami inicjatywy ustawodawczej. Autor przedstawił co prawda szczegółowe dane statystyczne, dotyczące wpływu senackich projektów do Sejmu w poszczególnych kadencjach parlamentu, jednak kwestię ustalenia skuteczności owych inicjatyw pozostawił do uznania Czytelnikowi rozprawy.

Rozdział trzeci dysertacji w całości poświęcony został zagadnieniu senackich poprawek do ustawy, stanowiących najważniejszy instrument oddziaływania drugiej izby na ostateczny kształt stanowiącego przez parlament prawa. Na pozytywną ocenę zasługuje zwłaszcza przeprowadzona przez Doktoranta szczegółowa analiza fundamentalnego dla tej problematyki dorobku Trybunału Konstytucyjnego, poczynwszy od orzeczenia z 23 listopada 1993 r. (sygn. K 5/93), a skończywszy na wyroku z 18 kwietnia 2012 r. (sygn. K 33/11). Choć z istoty

deskryptywny, rozdział ten jawi się wręcz jako niezbędny w kontekście realizacji celu pracy. Autor z sukcesem konfrontuje w nim treść poszczególnych rozstrzygnięć Trybunału z poglądami doktryny prawa konstytucyjnego, w przeważającej większości krytycznymi względem linii orzecznictwa, ograniczającej senackie uprawnienia w tej fazie postępowania legislacyjnego. Istota owego sporu pomiędzy doktryną a Trybunałem Konstytucyjnym, dobrze zrekonstruowana przez Doktoranta, potwierdza trafność jego twierdzenia, że prawo do wnoszenia poprawek do ustawy, cyt. „warunkuje znaczenie Senatu w ustroju państwa” (s. 210).

Czwarty rozdział pracy dotyczy problematyki kompetencji Senatu w zakresie wynikającym z członkostwa Rzeczypospolitej w Unii Europejskiej. Autor podkreśla wagę tego zagadnienia, wskazując iż udział parlamentów narodowych w procedurach decyzyjnych Unii Europejskiej może łagodzić skutki tzw. deficytu unijnej demokracji (s. 221). Trafnie zwraca również uwagę na to, że rola i znaczenie Senatu w realizacji zadań wynikających z członkostwa Polski w UE wykracza w istocie poza przyjęty w Konstytucji model dwuizbowości nierównorzędnej (s. 225). Autor poddaje również pod rozważenie istotny problem klasyfikacji procedury implementacyjnej w ramach klasycznie pojmowanej funkcji ustawodawczej. Wyraża przy tym zrozumiałe sceptycyzm względem prostego skojarzenia zadań z zakresu implementacji prawa unijnego z tą właśnie funkcją, szeroko analizując wątpliwości, podnoszone w tym względzie na łamach licznych publikacji naukowych. Pewien niedosyt budzi jednak w tym zakresie nadmierna powściągliwość Doktoranta, w wyrażeniu własnego, jednoznacznego poglądu w tej interesującej kwestii. Zasadniczy fragment ostatniego rozdziału pracy, poświęcony zagadnieniu notyfikacji w procesie stanowienia prawa zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę. Ten jakże istotny, choć nie w pełni zbadany przez doktrynę problem, Autor poddał gruntownej, wieloaspektowej analizie, zarówno w kontekście teoretycznym, jak i dogmatycznym (s. 233 – 244). Rozważania Doktoranta obejmują nie tylko kwestię prawnych podstaw notyfikacji i ich rodzajów, ale także skutki, jakie procedura notyfikacyjna wywiera na przebieg postępowania ustawodawczego w parlamencie państwa członkowskiego UE. W ostatnim ze wskazanych zakresów, szczególnie interesującą jawią się ustalenia Autora dotyczące roli Senatu w tym procesie oraz współodpowiedzialności drugiej izby za prawidłową jego realizację. Dostrzegane w tym względzie problemy, Doktorant ilustruje spektakularnymi przykładami z praktyki legislacyjnej (np. s. 252 i s. 257), po raz kolejny dowodząc, iż swobodnie porusza się w analizowanym obszarze badawczym.

Mocnym akordem pracy jest jej Zakończenie, w którym Autor stwierdza m. in. że aktualny kształt ustrojowy drugiej izby nadal osadzony jest w „okrągłostołowej” filozofii kompromisu politycznego (s. 259). Ta krytyczna konstatacja ta zasługuje na pełną aprobatę, wzięwszy pod uwagę fakt, że na przestrzeni ostatnich 30. lat kompromis ów dawno przestał mieć jakiegokolwiek praktyczne znaczenie, a jego strony odeszły już do annałów historii. Przywołana wyżej refleksja służy Doktorantowi przede wszystkim jako podstawa do sformułowania interesujących wniosków *de lege ferenda*, które dobrze wpisują się w nurt konstruktywnej dyskusji naukowej nad przyszłością polskiego Senatu i modelu dwuizbowości.

Ocena strony formalnej rozprawy

Język pracy jest staranny, rozważania Doktoranta są uporządkowane, prowadzone w sposób spójny i konsekwentny. Ów porządek w zakresie metodyki dysertacji jednoznacznie dowodzi, że Autor rzetelnie przemyślał koncepcję pracy, a następnie z konsekwencją ją realizował. Stylistyka dysertacji nie budzi istotnych zastrzeżeń, natomiast dostrzegalne są w jej treści błędy redakcyjne, w szczególności tzw. „literówki” (np. ss: 13; 40; 72; 101; 119; 219). Niejako z obowiązku recenzyjnego zwracam zatem uwagę na potrzebę przeprowadzenia bardziej wnikliwej korekty redakcyjnej tekstu przed jego publikacją, czyniąc to w pełnym przeświadczeniu, że rozprawa autorstwa Pana Mateusza Chrzanowskiego bez wątpienia zasługuje na ukazanie się drukiem.

Konkluzja recenzji

Wskazane wyżej nieliczne mankamenty i drobne uchybienia recenzowanej dysertacji nie wpływają w sposób zasadniczy na jej ogólną, pozytywną ocenę, zwłaszcza w odniesieniu do realizacji wyznaczonych przez Autora celów badawczych i weryfikacji założonych hipotez.

Mając powyższe na względzie stwierdzam, że rozprawa doktorska autorstwa Pana Mateusza Chrzanowskiego, pt. *Kompetencje ustawodawcze Senatu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* (Lublin 2019, ss. 296) spełnia wymogi przewidziane dla tego typu prac w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. j.: Dz. U. z 2017 r., poz. 1789), w związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1669,

z 2019 r., poz. 39). Z uwagi na to wnoszę o przyjęcie recenzowanej rozprawy i dopuszczenie jej do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

Stawomir Patyra